

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра українознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. директора ННІ філософії,
культурології, політології
Іван КАРПЕНКО

“30” червня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Методи студіювання в урбаністиці

рівень вищої освіти бакалавр
галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 034 Культурологія
освітня програма Урбаністичні студії
спеціалізація _____
вид дисципліни обов'язкова
факультет філософський

2025/2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Протокол від “30” червня 2025 р. №

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Анастасія БОЖЕНКО, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри українознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри українознавства

Протокол від “27” червня 2025 р. №12

В.о. зав. кафедри українознавства

Наталя АКСЬОНОВА

Програму погоджено з гарантом освітньої програми “Урбаністичні студії”

Гарант освітньої програми
“Урбаністичні студії”

Дмитро ЧОРНИЙ

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету
Протокол від “25” червня 2025 року №10

Голова методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Методи студіювання в урбаністиці” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 034 Культурологія (освітня програма “Урбаністичні студії”)

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: поглиблення знань студентів щодо методів дослідження в урбаністичних студіях, вмінь працювати з науковими дослідженнями у галузі урбаністики.

1.2. Основні завдання вивчення: ознайомити з основними загальнонауковими та спеціальними методами дослідження в урбаністичних студіях; висвітлити сучасні тенденції в науковому полі; навчити користуватися методами урбаністичних студій під час запровадження курсових та дипломних проєктів.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	6-й
Лекції	
24 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
72 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. В ході вивчення дисципліни мають сформуватися такі загальні та спеціальні компетентності, відповідно до стандарту освітньо-професійної програми “Урбаністичні студії”:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей/видами економічної діяльності);

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;

ЗК 9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку

предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК 1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній і письмовій формі, надавати відповідну аргументацію;

ФК 8. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту, використовуючи сучасні інформаційні комунікативні засоби та візуальні технології;

ФК 9. Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології;

ФК 10. Мати навички роботи з феноменами культури та культурними інституціями, з дослідницькою літературою;

ФК 11. Мати навички зі створення і менеджменту проєктів у міському середовищі;

ФК 13. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів;

ФК 14. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та професійної комунікації

1.7. Заплановані результати навчання. Студент має знати та вміти використовувати основні методи дослідження в урбаністиці, розуміти сучасні теорії в урбаністичних студіях, бути здатним впровадити самостійне наукове дослідження у вигляді курсової та дипломної роботи.

У відповідності з стандартом освітньо-професійної програми “Урбаністичні студії” студент має вміти:

ПРН 2. Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їхню аргументацію;

ПРН 12. Уміти систематизувати та класифікувати знання з теорії та історії міського простору, писати культурологічні тексти;

ПРН 13. Аналізувати ефективність культурних політик, технології реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їхнього впровадження;

ПРН 14. Здійснювати експертну оцінку культурних об'єктів за заданими критеріями та надавати рекомендації щодо їхньої соціальної актуалізації

1.8. Попередні умови для вивчення дисципліни: успішне складання ОК7 Українська мова (за професійним спрямуванням), ОК4 Іноземна мова, ОК11 Антична культура, ОК4 Іноземна мова, ВК2.3.7. Раси, класи, етноси в містах

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Загальні принципи наукового дослідження

Епістемологія. Ознаки наукового знання. Метод, методологія, підхід. Кількісні та якісні методи. Міждисциплінарність та полідисциплінарність. Структура наукового дослідження. Алгоритм побудови дослідження. Жанри наукового дослідження. Презентація результатів дослідження.

Тема 2. Методи міської антропології.

Поняття “повсякденності”, “способу життя”, “екосистеми міста”. Фрейм-аналіз (Ірвін Гофман). Go-along метод. Ментальне картографування (Кевін Лінч). Візуальна антропологія.

Тема 3. Гендерна оптика в урбаністичних дослідженнях

Розвиток гендерних студій. Феміністська та гендерна оптика. Гендерно-чутливе та гендерно-нейтральне планування. Гендер у міському просторі. Гендерні стереотипи в рекламі.

Тема 4. Цифрова гуманітаристика

Збір, каталогізація та удоступнення даних. Оцифрування аудіо, фото, творів мистецтва. Мережеві зв'язки. Краудсорсинг. Використання нейромереж, 3D моделювання, віртуальної реальності. GIS-технології. Приклади проєктів цифрової гуманітаристики в урбаністичних студіях

Тема 5. Соціологічні методи дослідження

Фокус-група. Опитування. Інтерв'ювання. Поняття вибірки. Метод спостереження.

Тема 6. Міська історія

Усна історія. Міська археологія. Міська топографія. Робота з картографічними джерелами.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с. р.		л	п	лаб	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ. Загальні принципи наукового дослідження	20	4	4			12	20	2	1			17
Тема 2. Методи міської антропології.	20	4	4			12	20	2	1			17
Тема 3. Гендерна оптика в урбаністичних дослідженнях	20	4	4			12	20	1	1			18
Тема 4. Цифрова гуманітаристика	20	4	4			12	20	1	1			18
Тема 5. Соціологічні методи дослідження	20	4	4			12	20	1	1			18
Тема 6. Міська історія	20	4	4			12	20	1	1			18
Всього	120	24	24			72	120	8	6			106

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
---	------------	-----------------	-----------------

з/ п		(денне)	(заочне)
1	С.1.Епістемологія урбаністики	2	1
2	С.2.Project proposal	2	
3	С.3. Робота з ментальними мапами.	2	1
4	С.4. Дослідницька прогулянка за методом "go along": інтерпретація отриманих результатів	2	
5	С.5. Аналіз міських соціологічних досліджень	2	1
6	С.6.Розробка опитувальника	2	
7	С.7. Робота з історичними мапами	2	1
8	С.8. Усна історія	2	
9	С.9, 10. Створення проекту з цифрової гуманітаристики	4	1
11	С.11. Гендерно нейтральне чи гендерно чутливе планування?	2	1
12	С.12. Аналіз міської реклами	2	
	Разом	24	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/ п	Зміст завдання	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заочне)
1.	Тема 1. Опрацювати текст наукової статті.	12	17
2.	Тема 2. Ознайомитися з прикладами досліджень з міської антропології	12	17
3.	Тема 3. Гендерний аналіз зовнішньої реклами	12	18
4.	Тема 4. Розробка проекту з цифрової гуманітаристики	12	18
5.	Тема 5. Ознайомитися з прикладами досліджень з міської соціології	12	18
6.	Тема 5. Ознайомитися з прикладами досліджень з міської історії	12	18
	Разом	72	106

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом

7.Методи навчання

У зв'язку з воєнним станом, введеним в Україні внаслідок широкомасштабного наступу Російської Федерації використовується підхід дистанційного навчання. Головним методом подання інформації є оглядова лекція з використанням мультимедійних засобів, більшість інформації студенти опрацьовують самостійно через роботу з літературою та джерелами. Координація навчальної роботи ведеться через систему Google Classroom, за допомогою якої студенти отримують додаткові матеріали та надсилають виконані завдання.

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

	Діяльність в аудиторії	Онлайн-діяльність
Попередня підготовка	опитування вхідний контроль	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою у тестовій формі
Подача нової інформації	презентація; дискусія	відео та текстові лекції література з теми в електронному вигляді
Тренування	обговорення питання-відповіді практичні завдання не на оцінку	виконання інтерактивних вправ робота у малих групах онлайн
Виконання практичного завдання	завдання, що виконуються під час практичних занять	різномірні індивідуальні та групові завдання, робота над спільними документами
Оцінювання	контрольна робота опитування	усна відповідь (відеозапис) виконання практичного завдання письмова робота
Рефлексія	діалог, групове обговорення короткі усні / письмові відповіді на питання	розроблення нотаток до лекцій підготовка мультимедійних презентацій відповіді на рефлексивні питання
Зворотній зв'язок	групові та індивідуальні консультації • коментарі під час заняття від викладача	консультації у месенджерах та за допомогою e-mail

8. Методи контролю

Оцінка успішності знань студентів здійснюється у формах поточного контролю (виступи на семінарах, контрольні письмові роботи, усного опитування) і підсумкового письмового екзамену. У зв'язку з запровадженням змішаного навчання контроль здійснюється через систему дистанційного навчання Google Classroom у формі тестових та письмових робіт. Для оцінки знань студентів використовують такі форми контролю: поточний, контрольні роботи та екзамен.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення семінарських занять протягом семестру і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Оцінюється рівень знання студентами першоджерел, наукової літератури, уміння логічно та послідовно виступати під час обговорення питань плану семінарського заняття, ставити та відповідати на запитання. Студент може набрати від 1 до 60 балів за роботу на семінарах протягом семестру.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі вивчення дисципліни у формі тестів в LSM Moodle в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом. Тестові завдання включають 21 питання, з яких 1 - розгорнута відповідь (максимум 10 б.), 10 питань - множинний

вибір (2 бали за кожне), 5 питань - “правильно-неправильно” (1 бал за кожну правильну відповідь), 5 питань - коротка відповідь (1 бал за кожну правильну відповідь).

Розгорнуте питання оцінюється:

10-8 балів, якщо студент дав правильну та повну відповідь, міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, демонструє вміння пов'язувати події минулого із сучасним розвитком, логіку та аргументованість викладення; 6-7 балів ставиться студенту, якщо він добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного; 4-5 балів ставиться студенту у випадку, якщо він в основному опанував теоретичні знання з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але відповідь є недостатньо аргументованою, виявляє неточності, невміння оцінювати факти та явища; 2-3 бали ставиться, якщо всі питання розкрито неповно та/або логіка відповіді вимагає істотного виправлення; 1 бал студент отримує, якщо у відповіді не розкриті по сутності впитання, продемонстровано недостатнє знання фактичного матеріалу, наукових визначень, відсутні посилання на першоджерела та рекомендовану наукову літературу; 0 балів студент отримує в разі відсутності відповідей на питання відкритого типу.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання, атестації (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Сума
Розділ 1			Розділ 2			Разом	Залік	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	60	40	100
10	10	10	10	10	10			

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Шкала оцінювання	
Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
0-49	
	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Малес Л.В. (ред). Соціологія міста: навчальний посібник. Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010.

2. Кононенко О., Гнатюк О. Методи урбаністичних досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2024. 145 с.

Допоміжна література

1. Andranovich G. Doing Urban Research. 1993. Режим доступу: <https://dx.doi.org/10.4135/9781412983983>
2. Dovey K. Mapping Urbanities. Morphologies, Flows, Possibilities. Routledge, 2018
3. Grimshaw A., Ravetz A. Visualizing Anthropology. Bristol, UK: Intellect Books, 2004.
4. Jaffe R., de Koning A. Introductint Urban Anthrpology. Routledge, 2016.
5. Pardo I., Prato G. Anthropology in the City: Methodology and Theory. 2012
6. Schreibman S. (ed). A Companion to Digital Humanities. Oxford: Blackwell, 2004. Режим доступу: <http://www.digitalhumanities.org/companion/>
7. Terras M. Defining Digital Humanities. A Reader. Routledge, 2013
8. van den Berg M. Gender in the Post-Fordist Urban. The Gender Revolution in Planning and Public Policy. 2017

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. [Anterotesis](http://anterotesis.com/wordpress/mapping-resources/dh-gis-projects/). DH GIS Projects. Режим доступу: <http://anterotesis.com/wordpress/mapping-resources/dh-gis-projects/>